

Gør tanke til handling
VIA University College

Vejlednings veje i en svært forudsigelig tid...

Oplæg på RAR's vejlederkonference d. 9. februar
v/ Rita Buhl

Et par klip fra virkeligheden

Ugebrevet A4 | Fredag 29. september

Mere end hvert tiende jobopslag er for et midlertidigt job

Arbejdsgiverne søger efter pædagoger, lærere, sygeplejersker, håndværkere og andre lønmodtagere til midlertidige job. 13 procent af alle jobannoncer det seneste år har været tidsbegrænset. Ekspertter advarer om, at løstansatte ofte er ringere stillet, og dermed øges utrygheden på arbejdsmarkedet.

Ugebrevet A4 tirsdag d. 3. oktober:

Fire ud af fem nye job i EU er usikre job

Hver gang der bliver skabt fem nye job i EU, er de fire af dem på deltid eller midlertidige. Så selv om vi har økonomisk fremgang i EU, skaber fremgangen utryghed og usikkerhed for millioner af mennesker. Og Danmark er ikke nogen helle. 'Det her er svært problematisk', siger EU-kommissær Marianne Thyssen.

TRÆKFUGLE

Unge er parat til et flaksende arbejdsliv

Af Charlotte Holst (A4@ugebreveta4.dk)

Tirsdag den 10. oktober 2017

Del:

De yngste på arbejdsmarkedet har erkendt, at de konstant vil få nye arbejdsopgaver. Og mange er parat til hyppige jobskift og videreuddannelse, viser ny undersøgelse. 'I dag siger unge, de er loyale, hvis de bliver et halvt år det samme sted', fortæller forfatter. Omskifteligheden kræver større fokus på uddannelse, mener fagforbundet HK.

March: Rationalitetsmyten...

- et kritisk blik på en dominerende idé

Ratinalitetsmytens rationale: Vi forestiller os at der i en rationel handlingsproces...

1. optræder et sæt definerbare alternativer
2. at disse er forbundet med hver deres fremtidige konsekvenser
3. at disse konsekvenser er værdisat på basis af et sæt præferencer
4. og at det valgte alternativ er karakteriseret ved at have de bedst mulige konsekvenser målt i forhold til præferencerne

Et kritiske blik på rationalitetsmyten (ind-) byder os at mødes med ...

- det ikke-rationelle
- det uforudsigelige
- det komplekse
- det eksperimenterende
- det uvante
- det usikre - også!

Om 'Positive Uncertainty', H.B. Gelatt

- Begrebet om 'positive uncertainty' har influeret på karriere- og vejledningsteorier, som har fokus på *uforudsigelighed, kompleksitet og hastige forandringer*
- Et opgør med en rationel forståelse af menneskers måde at træffe valg
- I en verden, hvor uforudsigelighed råder kommer individet til kort med et rationelt grundlag for beslutningstagning
- Beslutninger er oftest mere usystematiske og instinktive i korrespondance med omskifteligheden

2 forskellige måder at imødegå dette:

1. At opmuntre vejledte til at tænke og handle mere rationelt gennem kognitive processer, dvs. 'regne den ud' eller...
2. At opmuntre vejledte til at blive bedre til at bruge deres instinktive og ikke-rationelle beslutningsevne

*"Hvad er der mon rundt om hjørnet?
Hvordan klarer du ikke at være sikker?"*

Gelatt foreslår nr. 2 og bidrager med nogle guidelines for vejledningen

2 attituder/indstillinger:

1. Accepter at fremtiden er usikker

- Den vil altid indeholde usikkerhed uanset hvor meget vi anstrenger os for at gøre den sikker

2. Se positivt på usikkerheden

- Netop fordi ting ikke er muligt at fastlægge er der mulighed for indflydelse (at sætte sit præg)

4 paradoksale (både-og) principper:

1. Vær både fokuseret og fleksibel i forhold til, hvad du vil

- At være fokuseret og målrettet kan hjælpe dig med at nå målet, men det kan også forhindre dig i at være opmærksom på muligheder, du ikke havde kunnet forudse

2. Vær opmærksom på og kritisk overfor information og viden

- Brug din viden og træf beslutninger på informeret grundlag, men vid også at information ofte er ufuldstændig, begrænset og nogle gange upålidelig, irrelevant og vildledende

Paradoksale principper fortsat...

3. Vær realistisk og optimistisk i forhold til, hvad du tror er muligt

- Din tiltro (eller mangel på samme) og dit engagement og vedholdenhed vil influere på, hvad du opnår, når du beslutter dig for noget. Undersøg om din skæpsis, tiltro og vedholdenhed udgør en 'bro' eller en 'barriere'

4. Vær praktisk og 'kreativ' i forhold til, hvordan du træffer beslutninger

- Undersøg dine beslutningsstrategier. Udforsk alternative strategier mhp. at kunne vælge mellem forskellige i forskellige situationer. Brug både hoved og hjerte

Kender I til det?

Når tilfældigheder råder og rationalet ikke holder...

Har du nogensinde:

- ønsket noget, fået det og opdaget, at du egentlig hellere ville have noget andet?
- sat dig selv et mål som du virkelig troede på og så opdaget, at du undervejs stødte på et vigtigere mål?
- foretaget en beslutning, som du godt vidste ikke var særlig rationel?
- efterfølgende opdaget, at det var en fordel ikke at vide noget på forhånd?
- besluttet ikke at beslutte noget?

Planned Happenstance

Udviklet af Mitchell, Lewin og Krumboltz på baggrund af Krumboltz' læringsteori

- Begrebet 'Planned happenstance' forener med vilje to ellers uforenelige begreber for at understrege, at vejledte skal lære at gribe og begribe tilfældigheder, som genererer muligheder
- *"When you make future plans, you better write in pencil and have an eraser ready"* (Krumboltz 2004)
- Begrebet er stærkt influeret af Gelatts idé om 'Positive uncertainty'

Vejledning med udgangspunkt i idéen om Planned Happenstance

- Vejlederens opgave er at lære den vejledte at transformere ikke planlagte begivenheder til muligheder (for læring)
- Afklaret – uafklaret? Fremfor at finde definitive svar på spørgsmål, har den uafklarede mulighed for at lære kunsten at gå på opdagelse og stille spørgsmål...

5 vigtige evner/færdigheder at opøve

Vejlederen skal ifølge Planned Happenstance teorien hjælpe de vejledte med at udvikle 5 færdigheder:

1. **Nysgerrighed** - til at udforske nye (lærings-)muligheder
2. **Vedholdenhed** - selv om tingene ikke lykkes første gang
3. **Fleksibilitet** - både generelt, men også i den pågældende situation
4. **Optimisme** - både generelt, men også i den pågældende situation
5. **Tage chancer** - at turde tage chancer selvom resultatet ikke er kendt på forhånd

Udveksling med nærmeste naboer 😊

- Giv hinanden eksempler på hvad der ville stimulere din
 1. Nysgerrighed
 2. Vedholdenhed
 3. Flexibilitet
 4. Optimisme
 5. Mod

Mon nogle af de idéer kunne bruges i vejledningen?

Planned Happenstance i praksis

Fokus på vejledtes evne til at skabe muligheder...

Normalisér 'planlagte tilfældigheder' i vejledtes historie

- Fx ved at lade en gruppe dele oplevelser om tilfældige begivenheders indflydelse på deres liv og 'karriere' – hvordan fik du dit job/din uddannelse? Etc.

Assistér vejledte med at transformere nysgerrighed til mulighed for læring

- Fx ved at lade de vejledte undersøge, hvad der vækker deres nysgerrighed og hvad man får ud af at være nysgerrig/ligeglad?

Hjælp vejledte med at producere ønskværdige begivenheder

- Fx "hvad ville du ønske skulle ske – og hvordan kan vi bidrage til, at det sker?"

Hjælp vejledte med at overkomme handlingsblokeringer

- Fx ved at etablere dialog omkring udsagnet "til næste år tager jeg mig sammen!" eller drøfte udsagn som "det er nok ikke lige mig"

Eftertanke 😊 og
tak for opmærksomheden

- Så hvordan harmonerer idéerne om 'positive uncertainty' og 'planned happenstance' med udfordringer i en uforudsigelig tid?
- Måske er dilemmaet netop, at idéen om rationalitet får lov til at dominere (og udgrænse en hvilken som helst anden idé) → at det er en ulige kamp at forudsige en uforudsigelig verden...

Referencer:

- Gelatt, H.B. (1989): *Positive Uncertainty – A New Decision-making Framework for Counselling*

http://depts.washington.edu/apac/roundtable/10-23-06_positive_uncertainty.pdf

- March, J.G. (1995): *Fornuft og Forandring. Ledelse I en verden beriget med uklarhed*. Samfundslitteratur
- Mitchell, K., Levin, A. & Krumboltz, J. (1999). *Planned happenstance: Constructing unexpected career opportunities*. *Journal of Counseling and Development*, 77, 115–124.

<https://runninginaforest.wordpress.com/2015/03/21/john-krumboltz-planned-happenstance-plannetheory-theories-every-careers-adviser-should-know/>